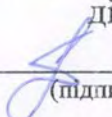

Міністерство культури та стратегічних комунікацій України
Київська державна академія декоративно-прикладного мистецтва
і дизайну імені Михайла Бойчука

Факультет декоративно-прикладного мистецтва
Кафедра художньої кераміки, дерева, скульптури і металу

ЗАТВЕРДЖУЮ

Проректор з науково-педагогічної
діяльності

Петрова І. В.
(підпис)

« 28 » серпня 2025 року

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
ОК.10 ОСНОВИ КОМПОЗИЦІЇ

рівень вищої освіти: перший (бакалаврський)

галузь знань: 02 «Культура і мистецтво»

освітня програма: Пластичні мистецтва (художня кераміка, художній метал, художнє дерево і декоративна скульптура)

спеціальність: 023 «Образотворче мистецтво, декоративне мистецтво, реставрація»

тип дисципліни: обов'язкова

мова викладання: українська

ПОГОДЖЕНО

Керівник групи забезпечення освітньо-професійної програми (для акредитованих ОПП та акредитованих спеціальностей)

АБО

Керівник проектної групи (для ліцензованих ОПП та ОПП, набір на які здійснюється вперше)

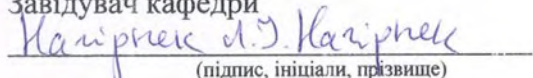

(підпис, ініціали, прізвище)

РЕКОМЕНДОВАНО

Протокол засідання кафедри художньої кераміки, дерева, скульптури і металу

26.08.2025 № 1

Завідувач кафедри

(підпис, ініціали, прізвище)

Міністерство культури та стратегічних комунікацій України

Робоча програма навчальної дисципліни «Основи композиції» для здобувачів вищої освіти за першим (бакалаврським) рівнем вищої освіти за спеціальністю 023 «Образотворче мистецтво, декоративне мистецтво, реставрація» КДАДПМД ім. М. Бойчука. 2025. 15 с.

Розробник: Войтович Ю.О., старший викладач кафедри художньої кераміки, дерева, скульптури і металу.

Робочу програму перевірено

Декан факультету

(підпис)

Дяченко А. В.
(ініціали, прізвище)

« 28 » серпня 2025 року

Робоча програма розглянута та схвалена на засіданні науково-методичної комісії факультету ДПМ

Протокол від «8» вересня 2025 року № 1

Голова НМР

(підпис)

Костюкова В. М.
(ініціали, прізвище)

1. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Галузь знань, напрям підготовки, освітньо-кваліфікаційний рівень	Характеристика навчальної дисципліни
		денна форма навчання
Кількість кредитів – 3	Галузь знань 02 «Культура і мистецтво»	Нормативна
Електронна адреса	Спеціальність: 023 «Образотворче мистецтво, декоративне мистецтво, реставрація» Освітня програма: «Декоративно-прикладне мистецтво»	Рік підготовки
Модулів – 2		1-й
Змістових модулів – 2		Семестр
Індивідуальне науково-дослідне завдання _____		
(назва)		1-й
Загальна кількість годин – 90		Лекції (години)
Тижневих годин для денної форми навчання: аудиторних – 3 самостійної роботи студента – 3		4 год.
	Практичні, семінарські	
	41 год.	
	Лабораторні	
	0 - год.	
	Самостійна робота	
	45 год.	
	Індивідуальні завдання:	
	0-год.	
	Вид контролю:	
Екзам. перегляд		

2. Мета та заплановані результати навчання

2.1. Мета вивчення навчальної дисципліни

Метою курсу є формування у здобувачів освіти базових знань та практичних навичок у сфері композиційного мислення, розвиток творчої уяви та художнього бачення, оволодіння принципами організації візуальної форми та простору. Курс спрямований на вироблення у здобувачів умінь застосовувати композиційні закони у створенні творів образотворчого і декоративного мистецтва, формування цілісного художнього мислення та здатності гармонійно поєднувати зміст і форму.

Завдання курсу: ознайомлення з теоретичними засадами композиції як основи художньої творчості; вивчення категорій, законів і принципів композиції (цілісність, рівновага, ритм, пропорція, масштабність, контраст тощо); формування у здобувачів навичок аналізу композиційних рішень у творах образотворчого і декоративного мистецтва; розвиток здатності вільно застосовувати композиційні принципи у власній художній практиці; виховання почуття гармонії, ритму та пропорційності у побудові площинних і просторових композицій; формування індивідуального стилю та творчої інтерпретації засобів виразності; забезпечення практичного досвіду створення навчальних і творчих композиційних завдань різного рівня складності.

2.2. Заплановані результати вивчення модулів навчальної дисципліни

Внаслідок вивчення модуля навчальної дисципліни здобувач освіти повинен бути здатним продемонструвати такі **програмні результати навчання**:

ПРН 1. Застосовувати комплексний художній підхід для створення цілісного образу.

ПРН 6. Застосовувати знання з композиції, розробляти формальні площинні, об'ємні та просторові композиційні рішення і виконувати їх у відповідних техніках та матеріалах.

ПРН 8. Аналізувати, стилізувати, інтерпретувати та трансформувати об'єкти (як джерела творчого натхнення) для розроблення композиційних рішень; аналізувати принципи морфології об'єктів живої природи, культурномистецької спадщини і застосовувати результати аналізу при формуванні концепції твору та побудові художнього образу.

ПРН 15. Володіти фаховою термінологією, теорією і методикою образотворчого мистецтва, декоративного мистецтва, реставрації мистецьких творів.

Вивчення навчальної дисципліни передбачає формування та розвиток у здобувачів **загальних компетентностей**:

ЗК 5. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.

ЗК 6. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.

ЗК 8. Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел.

ЗК 9. Здатність генерувати нові ідеї (креативність).

фахових (спеціальних) компетентностей:

СК 5. Здатність генерувати авторські інноваційні пошуки в практику сучасного мистецтва.

СК 6. Здатність інтерпретувати смисли та засоби їх втілення у мистецькому творі.

СК 7. Здатність адаптувати творчу (індивідуальну та колективну) діяльність до вимог і умов споживача.

СК 9. Здатність використовувати професійні знання у практичній та мистецтвознавчій діяльності.

3. Перелік попередніх та супутніх і наступних навчальних дисциплін

№ з/п	Навчальні дисципліни, вивчені раніше
1.	Живопис
2.	Рисунок
3.	Історія зарубіжного мистецтва
4.	Кольорознавство
5.	Проектування за фахом
6.	Робота в матеріалі за фахом
7.	Орнамент і стиль

4. Очікувані результати навчання

У результаті вивчення навчальної дисципліни студент повинен продемонструвати такі результати знання:

Знати:

- основні поняття, категорії та терміни композиції;
- закони та принципи композиційної побудови (цілісність, рівновага, контраст, ритм, пропорції, масштабність тощо);
- засоби художньої виразності у площинній та просторовій композиції;
- історичний розвиток уявлень про композицію в образотворчому та декоративному мистецтві;
- особливості застосування композиційних принципів у різних видах мистецтва;
- сучасні підходи до створення композиції та інтеграцію традиційних і новітніх методів.

Вміти:

- застосовувати закони і принципи композиції у власній творчій практиці;
- створювати цілісні та гармонійні композиції на площині та в просторі;
- трансформувати натурні та природні форми у художньо-образні;
- аналізувати художні твори з точки зору композиційних рішень;
- визначати головне, другорядне та допоміжне;
- поєднувати різні засоби виразності для досягнення естетичної гармонії;
- працювати з кольором, формою, ритмом, пропорціями, масштабом у композиції;
- розкривати тему, створювати стан, настрій та зміст композиції;
- формувати індивідуальний творчий підхід у побудові композиційних завдань.

5. Структура навчальної дисципліни**5.1 Тематичний план навчальної дисципліни**

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин					
	денна форма					
	усь го	у тому числі				
		л	п	лаб.	інд.	с. р.
1	2	3	4	5	6	7
Модуль 1. Домінанта. Рівновага. Контрасти.						
Тема 1.1 Крапка	6	2	2	-	-	2
Тема 1.2 Лінія	4		2	-	-	2
Тема 1.3 Крива	4		2	-	-	2
Тема 1.4 Симетрія	5		2	-	-	3
Тема 1.5 Асиметрія	7		4	-	-	3
Тема 1.6 Статика	5		2	-	-	3
Тема 1.7 Динаміка	7		4	-	-	3
Тема 1.8 Фактура	6		3	-	-	3
Разом за модулем 1	44	2	21	-	-	21
Модуль 2. Правила та засоби композиції.						
Тема 1. Види орнаментів та засоби їх вираження	11	2	4	-	-	5
Тема 2. Композиційні ритми	9		4	-	-	5

Тема 3. Рапортні композиції	9		4	-	-	5
Тема 4. Ньюанси	9		4	-	-	5
Тема 5. Експресія	9		4	-	-	4
Разом за змістовим модулем 2	46	2	20	-	-	24
Усього годин	90	4	41	-	-	45
Вид контролю: Екзаменаційний перегляд						

Загальний обсяг 90 год.¹, в тому числі:

Лекції – 4 год.

Практичні – 41 год.

Семінари – 0 год.

Самостійна робота – 45 год.

2. Теми лекцій

№ з/п	Назва теми	К-сть годин
Модуль 1. Домінанта. Рівновага. Контрасти.		
1	Зміст та завдання курсу «Основи композиції». Види композиційних структур. Правила, закони та засоби композиції. Крапка. Лінія. Пляма. Лінія та пляма як основні засоби вираження в композиції. Основні типи ліній і плям.	2
Модуль 2. Правила та засоби композиції.		
2	Основні закони, правила та закономірності побудови композицій. Метрична та ритмічна повторюваність елементів.	2
Усього годин за семестр		4

5.2. Теми семінарських занять

Теми семінарських занять - не передбачено програмою дисципліни

5.3. Теми практичних занять

¹ Загальна кількість годин, відведених на дану дисципліну згідно з навчальним планом.

№	Назва теми	К-сть Год.
Модуль 1. Домінанта. Рівновага. Контрасти.		
1	Крапка. Виконати практичне завдання на основі формальної композиції за допомоги крапки різних характеристик.	2
2	Лінія. Виконати практичне завдання на основі формальної композиції лініями і плямами різних характеристик.	2
3	Крива. Виконати практичне завдання на основі криволінійних ліній і плям.	2
4	Симетрія. Створити симетричні композиції на основі різних видів симетрії	2
5	Асиметрія. Створити на базі симетричних композицій – асиметричні	4
6	Статика. Створити статичну композицію	2
7	Динаміка. Створити динамічні композиції	4
8	Фактура. Створити композиції з використанням різних фактур	3
Модуль 2. Правила та засоби композиції.		
9	Види орнаментів та засоби їх вираження. Створити лінійний орнамент який складається з абстрактних форм; декілька різновидів сітчастих орнаментів; побудувати замкнений орнамент на основі кількох осей симетрії	4
10	Композиційні ритми. Створити орнаментальні композиції, використовуючи різні види ритмічної побудови	4
11	Рапортні композиції. Створити рапортні композиції, використовуючи різні схеми.	4
12	Нюанси. Створити нюансну композицію в основі якої є незначна відмінність форми, об'єму, кольору, фактури, розмірів.	4
13	Експресія. Створити контрастну композицію на відмінність форми за розміром, об'ємом, величиною; на відмінність кольорів, на відмінність фактури.	4
Усього годин за семестр		41

5.4. Самостійна робота

№	Найменування робіт (теми)	К-сть Год.	Вид контролю
Модуль 1. Домінанта. Рівновага. Контрасти.			
1	Розробка варіантів композицій за допомогою крапки	2	оцінка виконаної роботи
2	Розробка варіантів композиції зп допомогою лінії	2	оцінка виконаної роботи
3	Розробка композицій за допомогою плями	2	оцінка виконаної роботи
4	Вирішення центру композиції	3	оцінка виконаної роботи
5	Вирішення другорядних і доповнюючих елементів композиції	3	оцінка виконаної роботи
6	Побудова схем симетричних і асиметричних композицій	3	оцінка виконаної роботи
7	Побудова динамічних модулів	3	оцінка виконаної роботи
8	Пошук варіантів графічних фактур	3	оцінка виконаної роботи
Модуль 2. Правила та засоби композиції.			
9	Креслення схем рапортних композицій	5	оцінка виконаної роботи
10	Побудова основного композиційного елемента на основі геометричних фігур	5	оцінка виконаної роботи
11	Виконання ескізів хроматичних і ахроматичних контрастів	5	оцінка виконаної роботи
12	Вирішення хроматичних і ахроматичних нюансів	5	оцінка виконаної роботи
13	Виконання вправ на тему «Експресія» та на тему «Довільні елементи»	4	оцінка виконаної роботи
Усього годин за семестр		45	

5. Індивідуальні завдання

Не передбачено

6. Методи діагностики знань

Під час викладання курсу використовуються наступні методи навчання: практична робота здобувачів освіти з поясненнями викладача і використанням засобів візуалізації, наочних зразків.

Самостійна підготовка здобувача відбувається з використанням друкованих та електронних підручників, навчальних посібників (з вільним доступом усім учасникам навчального процесу), а також інших локальних і мережових інформаційних ресурсів, важливим є самоаналіз власних здобутків та невдач, самостійне виконання практичних завдань викладача.

Під час викладання курсу використовуються наступні методи діагностики: оцінювання пошукових творчих ескізів; оцінювання правильності і якості результатів практичної роботи; оцінка самостійно виконаної практичної роботи.

Контроль знань здобувачів здійснюється шляхом переглядів після закінчення кожного змістового модуля викладачем, а також в кінці кожного семестру – екзаменаційний перегляд, який проводиться викладачами кафедри та Вченою радою академії.

7.Форми поточного та підсумкового контролю

Форми контролю	Максимальна кількість балів
	Денна форма навчання
Перевірка виконання практичних завдань	13 x 3 бали = 39 балів
Перевірка виконання самостійної роботи	13 x 2 бали = 26 балів
Екзаменаційний перегляд	35 балів
Представлення результатів науково-дослідних робіт на студентських конкурсах, конференціях, олімпіадах тощо	бонусні бали (до 7 балів)
Всього	100

Форма проведення модульного контролю – демонстрація результатів виконаної практичної роботи.

Форма проведення семестрового контролю – екзаменаційний перегляд презентація здобувачем оформленого альбому-каталогу виконаних робіт.

8. Критерії оцінювання результатів навчання

Критерії оцінювання результатів навчання здобувачів освіти можуть базуватися на різних аспектах: теоретичні знання, практичні навички, творчий підхід, якість виконання завдань тощо. Докладні критерії для кожного з рівнів оцінки:

№ з/п	Сума балів	Оцінка за національною шкалою	Критерії оцінювання завдань з дисципліни «Основи композиції»
1	90 – 100	відмінно	<p>Теоретичні знання: Глибокі знання про види композиційних структур та основні закони побудови композиції.</p> <p>Практичні навички: Висока якість виконання практичної роботи з урахуванням усіх вимог до технік і матеріалів. Творчий підхід і оригінальність в реалізації композиції.</p> <p>Творчий підхід, самостійність та організація роботи: Ярко виражений творчий підхід у реалізації роботи, використання оригінальних рішень. Самостійність у виконанні завдань, впевненість у техніках і методах роботи. Вміння презентувати і аргументувати свій творчий задум і вибір матеріалів та технік. Відповідальність та уважність до деталей, точне дотримання термінів. Вміння планувати етапи роботи, розподіляти час для кожного з них.</p>
2	74-89	добре	<p>Теоретичні знання: Достатній рівень знань про види композиційних структур та основні закони побудови композиції.</p> <p>Практичні навички: Гарна якість виконання з мінімальними технічними помилками. Застосування творчого підходу, але з певними недоліками в деталях чи композиції</p> <p>Творчий підхід, самостійність та організація роботи: Наявність творчого підходу, але з меншою оригінальністю. Самостійне виконання завдань з незначною допомогою викладача. Здатність пояснити свій вибір і творчий задум. Здатність дотримуватись термінів та організувати процес роботи з мінімальними недоліками. Певні помилки в організації робочого простору, незначні порушення у дотриманні техніки безпеки.</p>
3	64-73	задовільно	<p>Теоретичні знання: Базові знання з основних тем курсу, але недостатнє розуміння специфіки матеріалів. Труднощі з застосуванням теоретичних знань у практичній роботі.</p> <p>Практичні навички: Виконання основних вимог до роботи, але з помітними технічними або композиційними помилками. Базове володіння матеріалами та техніками, але недосконале дотримання технологічних процесів.</p> <p>Творчий підхід, самостійність та організація роботи: Творчий підхід присутній, але робота виглядає недостатньо продуманою. Потреба у постійній підтримці</p>

			та консультаціях з боку викладача. Труднощі з формулюванням і поясненням власного задуму. Відсутність навичок управління часом, недостатня підготовка робочого місця.
4	35-59	незадовільно з можливістю повторного складання	Теоретичні знання: Незадовільні базові знання з основних тем курсу, недостатнє розуміння специфіки матеріалів. Суттєві труднощі з застосуванням теоретичних знань у практичній роботі. Практичні навички: незадовільне виконання основних вимог до роботи, з суттєвими технічними або композиційними помилками. Творчий підхід, самостійність та організація роботи: Творчий підхід слабо виражений, робота виглядає непродуманою. Потреба у постійній підтримці та консультаціях з боку викладача. Суттєві труднощі з формулюванням і поясненням власного задуму. Відсутність навичок управління часом, невідповідна підготовка робочого місця.
5	0-34	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	Теоретичні знання: Відсутність розуміння основних понять дисципліни. Невміння застосовувати знання на практиці. Недостатнє знання теорії, що унеможливує виконання практичних завдань. Практичні навички: Низька якість виконання роботи, відсутність творчого підходу. Творчий підхід, самостійність та організація роботи: Відсутність творчого підходу, невіміння аргументувати свої рішення. Повна залежність від вказівок викладача, відсутність самостійності у виконанні завдань. Невміння сформулювати і захистити свій художній задум. Відсутність організованості та відповідальності, не дотримуються терміни. Відсутність знань про техніку безпеки, що може призвести до небезпечних ситуацій.

8.1. Розподіл балів, які отримують студенти

Розподіл балів за 100-бальною шкалою (1-й семестр)	
Поточний контроль (ПК)	
Форми поточного контролю змістових модулів	Максимальні бали за виконані завдання
Модуль 1	
Тема 1.1 Крапка	5
Тема 1.2 Лінія	5
Тема 1.3 Крива	5

Тема 1.4 Симетрія	5
Тема 1.5 Асиметрія	5
Тема 1.6 Статика	5
Тема 1.7 Динаміка	5
Тема 1.8 Фактура	5
Модуль 2	
Тема 2.1 Види орнаментів та засоби їх вираження	5
Тема 2.2 Композиційні ритми	5
Тема 2.3 Рапортні композиції	5
Тема 2.4 Ньюанси	5
Тема 2.5 Експресія	5
Екзаменаційний перегляд	35
Разом за дисципліну	100

8.2.Шкала оцінювання: національна та ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену, курсового проекту (роботи), практики	для заліку
90 – 100	A	відмінно	зараховано
82-89	B	добре	
74-81	C		
64-73	D	задовільно	
60-63	E		
35-59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання	не зараховано з можливістю повторного складання
0-34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

9. Інструменти, обладнання та програмне забезпечення, використання яких передбачає навчальна дисципліна

Робоча програма навчальної дисципліни «Основи композиції» для здобувачів вищої освіти за першим (бакалаврським) рівнем вищої освіти за спеціальністю 023 «Образотворче мистецтво. декоративне мистецтво та реставрація». КДАДПМД ім. М. Бойчука. 2025. 15 с.

1. Слайди, презентації
2. Проектор.
3. Демонстраційний дидактичний матеріал
4. Ілюстративний матеріал, альбоми, каталоги, відео про роботу професійних художників.

10.Рекомендована література

10.1. Основна:

1. Н. Синєпуова. Композиція: тотальний контроль К.: ArtHuss, 2019. 240 с.
2. В. Кричевський. Орнаментні композиції Х.: Видавець Олександр Савчук, 2023. 312с.
3. Іттен Й. Елементи образотворчого мистецтва. К.: ArtHuss, 2023. 167 с.
4. Ю.В. Ідак, Т.М. Клименюк О.Й. Лясковський Основи об'ємно - просторової композиції. Львівська політехніка, 2020. 212 с.
5. Пічкур М. О. Теорія і практика композиції, навчальний посібник. К: Ліра. 2024. 230 с.

6. В.Є. Михайленко, М.І. Яковлева Основи композиції. К.: Каравала, 2023. 302 с

10.2. Допоміжна:

7. Іванов С. Основи композиції, видання. К.: Світ 2013. 232 с.
8. Яремків М. Композиція, творчі основи зображення. Т.: Видавництво «Підручники і посібники», 2009. 112 с.
9. Крупник Б. Світло та композиція. К.: ArtHuss, 2023. 176 с.
10. Praker D. Composition. London : Routledge, 2020. 184 с.

11. Інформаційні ресурси

- 1.Національна бібліотека України ім. В.І. Вернадського [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.nbuv.gov.ua>. – Назва з екрану
- 2.Національна парламентська бібліотека України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www_nplu_kiev.ua. – Назва з екрану.

12. Узгодження робочої програми навчальної дисципліни

Л И С Т

узгодження робочої навчальної програми з дисципліни «Основи композиції»,

складеної відповідно до освітньо-професійної програми «Пластичні мистецтва (Художня кераміка, Художній метал, Художнє дерево та декоративна скульптура)» першого (бакалаврського) рівня освіти

за спеціальністю 023 «Образотворче мистецтво, декоративне мистецтво, реставрація», розробленої Войтовичем Юрієм Олександровичем

	Прізвище, ім'я, по батькові завідувача	Підпис	Протокол № 1 від 31 серпня 2025 р.
Кафедра, за якою закріплена дисципліна— художньої кераміки, дерева, скульптури і металу	Нагірняк Леонід Іванович	Нагірняк	
Випускова кафедра — художньої кераміки, дерева, скульптури і металу	Нагірняк Леонід Іванович	Нагірняк	

13. Зміни та доповнення до робочої програми навчальної дисципліни

№ з/п	Зміст внесених змін (доповнень)	Дата та номер протоколу засідання кафедри	Примітки